

הסתדרות הכללית של העובדים העבריים בארץ-ישראל
ה ק ב ו ן ה מ א ו ן ד

משק גבעת חיים

יזמן מס. 223

י' כסלו תש"ה
26.11.1944

המצב הכלכלי והכספי של משק גבעת-חיים בשנת תש"ד

מתוך דברי יצחק פניגר באספה השנתית.

המסגרת הכללית:

התעסוקה המוגברת נמשכה, הזמנות הצבא הוקטנו במידה ניכרת. בכל ענפי המשק היה מחסור בידיים עובדות.

המחירים של מצרכי אימפורט היו יותר סטביליים, ולא היו תנודות כמו לפני שנה ושנחים. לעומת זה ירדו במידה ניכרת מחירי התוצרת החקלאית, וביחוד ירדו מחירי תוצרת השמורים, שגם אנו מייצרים בבית החרושת שלנו.

המזימה של הממשלה להכשיל את החקלאות העברית על ידי חוק המחירים לתוצרת לא הצליחה. הוכנסו תקנות מכריעים בהצעת ועדת הופיין. ואשר לויכוח מי צריך להתחיל בהורדת המחירים - התעשייה או החקלאות (ראה המאמרים והנאומים של הזמן האחרון) - יש להגיד, אם גם נניח שהחקלאות היא הצריכה להתחיל בכך, הרי נחוצים תנאים קודמים, כגון הורדת המחירים של כל צרכי החקלאות שמביאים מחוץ לארץ.

"הנזילה" של הכסף נמשכה והמחזור של המטבע הארץ ישראלי הגיע השנה עד ל-60 מיליון לירות.

בחש"ד לא הייתה תנועה רבה בבניין ובמסחר, ולכן נשאר ערך גדול בבנקים שהחקלאות העברית ניצלה אותה לטובתה. בגבעת שמתחיל תנועת בניין ומסחר חוץ יוציאו את העודפים מהבנקים, נזילת הכסף תוקטן, ועל ידי זה יהווה מכשול רציני לתנועת ההחישבות במחזור הכספי.

יש כבר לציין זהירות גדולה מאד בסקטור הכספי היהודי. לעומת זה רצון מטעם הסקטור הממשלתי להלוות כסף.

הרביית הוקטנה והגיעה באופן ממוצע ל-6% בכל הבנקים.

המחסנים הוקטנו ואין שום סיבה להגדילם, כאשר עשינו לפני שנים.

הוצאות חברים:

לפי התקציב לחש"ד היינו צריכים להוציא 158 לא"י לחבר לשנה, מזה 102 לא"י לחברים ו-56 לא"י לילדים. בעובדה הוצאנו 180 לא"י לחבר לשנה - תוספת של 22 לא"י בלי הוצאות כלליות.

180 לא"י הוצאה במזומנים על חבר לשנה ב-40% עבודה מכניסה, מהווה הוצאה שנתית 450 לא"י למשפחה בשנה. ז.א. - 37 לא"י לחודש, בלי הוצאות כלליות. אם נוסיף עוד הוצאות כלליות, אז נגיע להוצאה חדשים של - 45 לא"י מינימום.

אין גם לשכוח שכל ההוצאות האלה במזומנים הוצאו בנולטה קבוצית, ז.א. במחירים מוזלים לתוצרת המשק כגון חלב, ירקות, גבינה וכו'. גם החשבון הפנימי של שכר הדירה (האמורטיזציה) והוצאות אחרות עולים לנו יותר בזול מאשר לפועל בעיר.

אם נשוה את ההוצאות שלנו להוצאותיו של פועל בעיר לפי מחירי השוק, הרי יש להוסיף הוספה ניכרת ל-45 לא"י, שהננו מוציאים לחודש למשפחה. לפי האינדקס הממשלה עלה סטנדרד החיים ל-250 נקודות, היינו: אם לפני המלחמה הוצאנו 40-35 לא"י למשפחה לשנה היינו צריכים להוציא לפי האינדקס הממשלתי 90-100 לא"י, אבל לפי הסיכומים שלנו הוצאנו 180 לא"י.

בניחוח בהוצאות האלו אנחנו נתקלים קודם כל בהוצאות הגדולות לילדים, ועלינו לטפל באופן רציני בבעיה זאת. הננו מוציאים לכל ילד 80 לא"י במזומן ו-95 ימי עבודה. אנחנו צריכים להגיע לרציונליזציה בספול בילדים ובחוצאות החינוך של הילדים. זאת היא השאלה המכרעת במבנה הכלכלי שלנו לשנים הבאות. אחוז העבודה יורד ויורד זה כמה שנים. השנה ירדנו לפחות מ-40% עבודה מכניסה. אם נוריד מזה את סוגי העבודה המכניסה, שנקראים עבודת חוץ, (גפיהים וכו') שמורתם נמוכה, את השקעות, וכמה אחוזים לכיסוי הוצאות הרביית, הרי נראה שבערך 28% של כל החברים מוכרחים לכסות את ההוצאות של כל המשק.

בהוצאות חברים הוצאנו למטבח 180 מא"י במקום 150 מא"י שקבענו בראשית השנה. כן עלינו בהוצאות לעזרה רפואית, תרבות ומסים.

נקודה כאובה היא הוצאות "מסים". צריכים ללחום נגד המסים הכפולים כגון: קבלת ילדים של חילים ואחרים בטכר טיש בו הפסד וגם תשלום מיוחד למגביה ההתגייסות, לעזרה למשפחות המגוייסיים. מהמוסדות שלנו צריכה לצאת המלחמה נגד ההשקפה המקובלת בדבר ההתעטרות של המטקים, וקודם כל יש להתחיל בהורדת המסים במוסדות שלנו.

נחוצה שמירה קפדנית להוצאות המטבח, ההלבשה וההנעלה, דרושה הדרכה כללית של מוסד בן-קבוצי שיקבע למפרע תקציבים קבועים לכל סעיפי ההוצאות.

הוצאנו השנה לעזרה קרובים בסך הכל - 540 לא"י, סכום שבתנאי המלחמה (אי-אפשרות לשלוח כסף לחוץ לארץ) היה מספיק. השנה אנחנו נעמוד לפני הגדלה עצומה בסעיף הזה, ועלינו להתכונן לקראת זה.

ה מ ט ק

בתש"ד חלה התפתחות נוספת כמעט בכל ענפי המטק. הכנסות המטק היו לרו-כוח ואם גם לא כל ענפי מטק יכלו לשלם את יום העבודה הגבוה שלנו והאמור-סיזציה המוגדלת, אין זה בא ללמד יכולת הרנטביליות של המטק.

ברפת עלינו מ-170.000 ליטר חלב בתש"ג ל-200.000 ליטר בתש"ד. המחיר עלה ב-40% לעומת המחיר בתש"ג.

בצאן עלינו מ-14.000 ליטר בתש"ג ל-23.000 ליטר בתש"ד. המחיר הממוצע לליטר היה 65 מא"י.

בברוזיה היתה הגדלה ניכרת, וגם המחיר עבור העופות עלה בערך ב-30%.

גן הירקות גדל. המחירים באופן ממוצע היו קטנים יותר מאשר בתש"ג.

בחבתניה ירדנו מ-2200 ימי עבודה בתש"ג ל-1400 ימי עבודה בתש"ד. לעומת זה ההכנסה ליום עבודה עלתה. המחסנים לסוף תש"ג (המאזן) היו - 6000 לא"י, לסוף תש"ד - 1600 לא"י.

באומותוביליהם עלה הקילומטריז, על ידי תוספת המכוניות החמישית (הברוקרזי עבד בתש"ג רק 3 חדשים).

בגת חלה התפתחות חשובה. בית-החורשת עבר לתעטית מיצים וקונצנטרטים. למרות הקטנת התזמנות של הצבא והמחזור הכללי נשאר הריוח כמו בתש"ג.

הפריזין על ידי סניפי-תנובה (חיפה, תל-אביב, ירושלים) עלה לעומת תש"ג והגיע בתש"ד ל-43,000 לא"י.

ה ש ק ע ו ת

ההשקעה בתש"ד בערך 20.000 לא"י. הסכום הזה מחלק: - 12,000 לא"י בענפי המטק (כולל טרקטור וכביש) - 6,000 לא"י בדירות ו- 2,000 לא"י באינבנטר יצרני. הוספנו במשך 3 השנים האחרונות 48 חדרי דירה, 4 בתי ילדים, ובניני מטק, כגון: מחסן קירור ובית חרושת "גת". העברנו את המחסנים למקומות חדשים. במשך תש"ד המשכנו בקו הבניה הקודם: לבנות רק את הדברים ההכרחיים יותר, כגון: בתי ילדים ובתי דירה. לא עלה בידנו לבנות השנה את המקלחת ולהוסיף עוד בתי כסא. הויכוח על צורת הבניה נמשך גם השנה. בתש"ד בנינו את בנייני הדירה לפי דוגמת תש"ג.

כנראה שהשנה לא נוכל להוריד את האמורטיזציה המוגברת לפי דוגמת השנים הקודמות וזה יכביד על המאזן המטקי והכספי שלנו.

ה מ א ז ו

לפני שנה היינו חייבים 68.000 לא"י על חשבון ההשקעות היסודיות. השנה הוספנו בלי אמורטיזציה עוד 20,000 לא"י, חובנו מגיע, איפוא ל-90,000 לא"י. להשקעות יסודיות. לפני שנה היה המאזן שלנו פסיבי מבחינת ההלוואות. חסרו לנו הלוואות לזמן ארוך בסך 20.000-15.000 לא"י, על מנת לכסות את ההשקעות היסודיות שלנו. אם כי קבלנו 20.000 לא"י לקונסולידציה (הלוואה ל-10 שנים ברבית של 5,5%) לא עלה בידנו לשנות בהרכבה את פני המאזן מתש"ג. הננו צריכים לחזור לקראת תקון יסודי של המאזן על מנת להמנע ממטבר וציני כספי בשנה תש"ה.

ס י כ ו ם

1. אסור לנו להוציא יותר ממה שאנחנו מרויחים.
2. קביעת מסגרת קפדנית מאוד בכל ההוצאות שלנו.
3. חתירה לקראת הוזלת הוצאות הילדים, על ידי בחירה של ועדה שתפקידה כרוך ומוגדר: הורדת הוצאות הילדים.
4. החאמה של הוצאות החברים במשך כל השנה להכנסות.
5. העלאה אחוז העבודה על ידי שכלולים וקמוצים.

סיכומי
רבה מא
מחודש
היו בח
ידענו
על סיכ
ה
המכניס
והמועם
שהיו ב
סוכמו
שנת תש
בטיפול
בחודש
השנתית
צע השנו
השנה.
בממוצע
במט
אוכלים
הינינו
לקול
עובד
מחנאי
הס
במקום
לפ
המכניס
להכניס
וכלל לה
כבדים
וע
בדבר
א) לכנס
לשם חיפ
העבודה
כ) להקפ
עבודה
והכשרות
ג) אין
על נטיע
לפנות ק
רשות לכ
קונצרט
לחברים
הרביעיה
בפעולה
תור הזר
לזרוע בכ
דונם שע
להפסקת
והוכשרו
האזיר יו

- 6. מלחמה מאומצת להורדת המסים והרביית.
- 7. להמשיך רק בהשקעות ההכרחיות ביותר.
- 8. בדיקה מחדש של צורת הבניה במסק.
- 9. מלחמה לקבלת תקציב ההתישבות.
- 10. פיתוחו של המסק.

ב י ש ו ב נ

בשעה טובה, השבוע עברו 9 משפחות לבתים החדשים. בין אלו לא מעטים שזו הפעם הראשונה, לאחר 10 שנות חיים בארץ, הם טועמים טעם ישיבה בבית.

קבוצת העולים מתורכיה - תעבור אלינו בחודש דצמבר, נעשות ההכנות לקבלתה.

ההתחרות בכדור עף וכדור סל במחוז השופרון. ס-5 סוגי ההתחרות קבלנו 4 מקומות ראשונים, בסוג אחד קיבלנו מקום שני. הופענו בכל הגילים: ילדים, נוער ונוגרים.

בכדור סל ניצחו את ילדי תורה ב-8-6, ואת ילדי כפר ויתקין ב-9-7. הנוער העולה ניצח את חדרה ב-24-9 ואת כפר ויתקין ב-30-6. הנוגרים ניצחו את בוגרי חדרה ב-26-22.

בכדור עף ניצח הנוער את חדרה ב-20-0, גם הנוגרים ניצחו את בוגרי חדרה ב-2-0, א ב הפסידו עם בוגרי עין-החורש ב-1-2.

כל קבוצתנו עברו למשחקים הניין-מחוזיים.

כינוס פעילי הספורט בקיבוץ המאוחד התקיים אצלנו אור ליום שני ונמשך למחרתו השתתפו בשם מזכירות הקיבוץ י. גלר, בשם מרכז "הפועל" גליקסמן, ובאי כוח 12 ישובים: אשדות יעקוב, כנרת, אפיקים, תל-יוסף, עין חרוד, גבת, יגור, גבעת השלושה שפיים, נען, בית-אורן וגבעת חיים. פתח י. גלר על תפקידי "הפועל" בישובי הקיבוץ. גליקסמן הרצה על תרבות הגוף בכפר. היה ויכוח ער על דרכי החדרת הספורט לישובי הקיבוץ. נתקבלו החלטות על הפעולה בבית-הספורט בין הנוער ובין הנוגרים. לביצוע ההחלטות נבחרה ועדה בהרכב ב"כ מזכירות הקיבוץ, ב"כ מרכז "הפועל" ושני חברי מרכז "הפועל" שהם חברי המרכז: יונשו ומרגון. את הועדה ירכז הח" עמוס גולני מצען.

הצעת תקציב יש רצון לגמור בשאלת התקציב במשך 10-7 הימים הקרובים. הוחלט לשחרר את שמעון ש. לאותם הימים לגמר הכנות ההצעות. בקשה מאת החברים שלא יטרדוהו בעניינים אחרים.

יהי אורן ושוב מזכירים חברים את בקשתם לקבוע פנטיים בפגישות שונות של המחנה שיאירו את הדרך בלילות חושך וגשם.

סיכומי העבודה לח' אוקטובר, דאגה רבה מאוד עוררו סיכומי העבודה מחודש אוקטובר. רק 32% עבודה מכניסה היו בחודש הזה. אחוז נמוך כזה לא ידענו מאז קיומנו. ברור שהדבר ישפיע על סיכומי העבודה השנתיים.

הסיבות לירידת אחוז העבודה המכניסה שונות: א) קטן מספר החברים והטועמים עד ל-260, לעומת 284 שהיו בשלושת רבעי שנת תש"ד (טרם סוכמו המספרים של הרבע האחרון של שנת תש"ד). ב) הגדלת מספר העובדים בטיפול ילדים מ-60 בתש"ד ל-69½ בחודש אוקטובר. ויצוין לפי התכנית השנתית צריך המספר הזה להיות המספר צע השנתי ואילו אנו פתחנו בו את השנה. הסליבה לגידול 5½ עובדים במסוצע טיפלו במיוחד בילדים חולים. ג) במטבח עברו עובד אחד ל-14½ אוכלים, במקום עובד אחד ל-17, כאשר היינו רגילים קודם, הדבר נגרם ע"י קלקול סכונת הקילוף שחליבה תוספת עובד. הקטנת מספר האופלים ותוספת מחסנאית.

המעיף "לא עבודה" עלה ל-47,5 במקום 40 בתש"ד.

לפי האחוז הנמדד של העבודה המכניסה יצטרך כל יום עבודה מכניסה להכניס שכר גבוה שאינו ניתן כלל וכלל להשגה. פירוש הדבר: גרעונות כבדים ושקיעה בחובות.

ועדת העבודה והמזכירות דנו בדבר וסוכם:

- א) לכנס את עובדי מוסדות החינוך לשם חיפוש דרכים לרציונליזציה של העבודה ולצמצום מספר העובדים.
- ב) להקפיד הקפדה יתרה במעיף לא-עבודה, וביחוד במעיף נסיעות שונות והכשרות.
- ג) אין להסתפק בהודעה למרכז הענף על נסיעה מחוץ לבית, ויש בכל מקרה לפנות קודם לסידור העבודה לנטיילת רשות לכך.

קונצרט הרביעייה: ערב של קורת רוח לחברים היה ליל שבת בקונצרט הרביעייה. במשתתפים - להתמיד בפעולה הזאת.

חור הזריעה הנייע - עד כה הספיקו לזרוע בדרך ובוארי קובאני ב-400 דונם שעורה. הגשמים שבאו גרמו להפסקת העבודה. כל השטחים נחרשו והוכשרו לזריעה. עם ההטבה בסוג האויר יחדשו את הזריעה.

ג י ו ס:
הדיון בש
העבודה.
במיוחד כ
הגיוסים
הוח
יוסף קופ
למחנה הע

כחד
אנפורטצ
נהגנו קו
חדשים מס
התנובה ה
הודות לה
שהיו בחד
מהמסליטו
בתנובה ה
התנובה ה
ליטר ליו

ההזנה מו
מתירם וא
יכ-3 קג'
התקיים עם
בלבד, זמא
בתירם, על
הדרכים יו
הירק בפר
השחת הת
מספר ימדי
להאביה
תלתן.

תנועת העו
כלומר לא
לוגלי מח
זאת עברה
לרפת החל
ב-12 עגל

חלל
רגילים
ותנה לפ
עבר ואג
מאשר תי

מה
החינוך
מפליאה
הגדל וה
ילדינו
באחריות
יש
מה חשבו
לעצמו.

הגידול נמצא בתנאי שיכון קשים מאוד והדבר ניכר ביותר בהתפתחות העגלות באופן מיוחד סבלה קבוצת העגלות כ-20 במסר - בגיל 8-12 חודשים. השלמת רפת ב' ארכה זמן רב למדי, אם גם נתחשב בקשיים בהשגת חומרים והמחסור בבעלי מקצוע. את ההזנחה הזאת נרגיש כמובן באופן מוחשי כעבור שנה וחצי-שנתיים, כשהעגלות האלה תגיענה לגיל החליבה.

מצב הבריאות משביע רצון. כיום אפשר כבר להגיד בבטחון שעברנו את השנה בלי אף מקרה קדחת. לפני כשבוע נבדק העדר ביחס להגבתו על מחלת ההפלה הסדבקה ונמצא כולו בריא.

השקעות ו**נבדק בית**: ע"י רפת א' נכנה גשר חדש למזבלה אשר יאפשר גישה נוחה בשעת הוצאת הזבל. חדר התערובת וחדר העבודה, אשר התחילו בזמן האחרון להשתמש בהם, תועלתם ניכרת יפה. הנוחיות בעבודה ובקישוץ בימי עבודה. רפת ב' הולכת ונשלמת. אף על ידה נכנה גשר להובלת זבל לצד דרום ושם תוקם מזבלה נפרדת. חסר עדיין הדי-קוביל, והנקיון בגלל זה לקוי מאוד, כי כל העגלות תפוסות בעבודות הזריעה.

קבוצת העובדים לא חלו שנויים ביבויים. בשבוע האחרון נזקף לקבוצה - לפי החלטת המועצה - חיים ג. והוא כבר נכנס לעבודה. אברהם ג. החלים ממחלתו והוא חוזר לעבודה. כחודש ימים עובד אצלנו בשכר חבר מקב"ה הפועל המזרחי. בזמן האחרון סוכמו סיכומים ראשונים מהשנה שעברה ואף התקיימו דיונים על התכניות לקראת השנה הבאה. אולם ע"כ נמסר לחוד בפעם אחרת.

שלמה ו.

ג י ו ס: עם חתימת הגליון נגמר הדיון בשאלת הגיוס לבריגדה ולמחנה העבודה. הפעם היתה הבחירה קשה במיוחד כאשר לא היתה אף פעם, לאחר הגיוסים הרבים שהיו לנו. הוחלט לגייס את אלכס קסטן ואת יוסף קופלר לבריגדה, את חיים שטרן למחנה העבודה. אריה זליצקי-נוטר.

בר פת

בחדשים האחרונים לא נמסרה אינפורמציה שוטפת על הרפת, כאשר נהגנו קודם, ולכן הסקירה הזאת תקיף חדשים מספר. **התנובה** היתה במשך כל התקופה בעליה, הודות להמלטות הרבות (למעלה מעשרים) שהיו בחדשים ספטמבר-אוקטובר. חלק מהממליטות היו מבכירות אשר התחילו בתנובת הבראשית הנמוכה שלהם. כעת התנובה היא יציבה ועומדת על 730 ליטר ליום. מספר החולבות כ-50.

ההזנה מורכבת ככל התקופה האחרונה מתירס ואפונה בקר (כ-50 קג' יחד) וכ-3 קג' שחת לראש מבוגר. הגידול התקים עם התחלת הגשמים על המרעה כלבד, ומאז הגשמים ניזון אף הוא בתירס, עשרת ימי גשם הרב שיבשו את הדרכים והיינו נאלצים למלא את מקום הירק בפרי הדר, וכמובן שגם מחסן השחת התרוקן באופן ניכר. בעוד מספר ימים יגמר ירק הקיץ ונתחיל להצביע בגידולי חורף וכיכורי תלתן.

תנועת העדר היתה פנימית כלבד כלומר לא היו (פרט למקרה שחייטה לרגלי מחלה) קניות ומכירות. לעומת זאת עברה קבוצה של 12 מבכירות לרפת החליבה ונוספו מהממלטות הרבות כ-12 עגלות.

על ילדינו

חלק מילדינו מתקרב לגיל ההתבגרות. בני מתעצבת הדמות של הפרט. אננו רגילים לראות בילדינו חוסר גלמי שבידינו ליצור מסנו כל אשר נרצה. והנה לפתע אננו עומדים בפני עובדה שהאפשרות הזאת מסנו והלאה. הזמן עבר ואנו לא הספקנו לעשות את אשר רצינו לעשות, והסות ילדינו היא אחרת מאשר תיאורנו לעצמנו ומאשר צפינו.

מה היתה מחשבתנו ואיך תיאורנו לעצמנו את היצור החודש הזה. פרוי החינוך המשותף - חשבנו שילדינו יהיו שונים באופיים מההורים במידה מפליאה, ולכן יש ביננו שהם מאובזבים מאוד כשהם רואים לפניהם את הילד הגדול והנה הוא בן-אדם קטן בעל אופי מסויים. אבל הילד יסוד ליאנסקי - ילדינו הם בריאים בגופם וברוחם והם יודעו לעמוד במבחן החיים ולשאת באחריות שתוטל עליהם ולא יפילו בשום דבר מאתנו.

יש לשאול: ומה חשבנו החברים הנתון סיפוס של אדם עליון? על סמך מה חשבנו כזאת? והאם ביננו הגדולים, יש אנשי מופת, שכל אחד מאתנו יתפלל לעצמו: מי יתן והייתי כמותם?

התשובה היא: לא. חשבנו שילדינו יהיו שונים באופיים מההורים במידה מפליאה, ולכן יש ביננו שהם מאובזבים מאוד כשהם רואים לפניהם את הילד הגדול והנה הוא בן-אדם קטן בעל אופי מסויים. אבל הילד יסוד ליאנסקי - ילדינו הם בריאים בגופם וברוחם והם יודעו לעמוד במבחן החיים ולשאת באחריות שתוטל עליהם ולא יפילו בשום דבר מאתנו.

נכון הדבר שלילדינו חסר האין אלא זום שהיה לנו בנעורינו וסגרם לעלייתנו ארצה ולצורת חיינו הקיבוציים, אולם, איך הגענו לאשר הגענו? בחרנו באידיאל שלנו תחת לחץ העובדות שהעיקו על חיינו, וכסחאה נגד החברה בה חוּצְלָנו. אנו הגענו לרעיון על חיים משותפים בהכרה ברורה וברצון חפשי ואחר שיקולים רבים, בהיותנו כמעט מנוגרים. בהחלטה זאת ראינו פתרון לכל הבעיות המעיקות עלינו.

אחרת לגמרי הפצב אצל ילדינו. הם נולדו בתוך אווירא שעושה את האידיאליזם שלנו לזה להם. גם אצל ילדינו ספוחת הנטייה למחות להתקומם נגד הקיים ונגד התביעות שהם נתבעים. תופעה זו טבעית היא אצל כל אדם צעיר. נוסף לזה בולטת בחברת ילדינו השפעתו של החינוך המשותף שאת תוכנו הסלא לא ידענו למפרע. - החינוך המשותף הוא נסיון חדש ללא מסורת ללא דוגמה, והוא נתון לרוב בידים לא מנוסות. הכונה היא לא רק למספלים ולהורים, אלא לכל החברה.

חיינו באשליה שהחינוך המשותף יעורר אחריות הדדית אצל ילדינו והם יתיחסו זה לזה בסבלנות ובסלחנות, הואיל וגדלו יחד מהולדם, אבל המציאות הראתה לנו תמונה אחרת. ייתכן שהצפיפות בה הם חיים בהיותם סטנים מקשה עליהם, ומלבד זה הרי יצורים חיים הם, והחינוך המשותף, השווה לכולם, אינו אומר עוד שדינם כדיון. אותו בצק שהושם בתבניות דומות הצותיק עוגות הדומות זו לזו. הילדים שונים כבר בהולדם וגם הגבותיהם הוא שונות לרשמי חיייהם הן שונות. היותם כלואים יחד כלול אחר מההכרח שיפתח כיניהם קנאה ורוח מלחמתית ויגביר את האגואיזם הטבעי. תכונות אלו הולכות וגדלות. ראיית השכך כמתחרה וכפריעה מונעת למפרע כל התעוררות של הרגשת ידירות בין הילדים, ואם הילד טוב ביחס לחברו, הרי זה מתוך שהגיע להכרה שיותר כדאי לו להסתדר עם מתחרו בשלום.

תפקידנו הוא לפתח בקרב הילדים, שהגיעו להבנה, מושגים חברתיים חיוביים כגון: צדק, יושר, ויתור לטובת הזולת וכו'. השפעה ככוון זה אינה נעשית כמובן על ידי באומים והרצאות, אלא על ידי סיפורים מעניינים ומושכים, שגבוריהם הם בעלי תכונות חיוביות וכן על ידי דוגמת חיינו.

הנבי בשוחה שלאחר שנים של התקוממות גם ילדינו הגדולים יגיעו בעצמם לחיוב שבחיי חברתנו, שלהלכה הם מקבלים כבר כיום.

סרים פרוינד.